MAISHIY SHOVQINGA QARSHI KURASH TALABLARINI BUZISH HUQUQBUZARLIGINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Abdurasulov Samandar Komil o‘g‘li
O‘zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi
kursanti

https:// 10.5281/zenodo.23895374

Annotatsiya: Mazkur maqolada maishiy shovqinga qarshi kurash talablarini buzish huquqbuzarligining kelib chiqish sabablari, uning o‘ziga xos huquqiy va kriminogen xususiyatlari hamda profilaktika inspektorlarining mazkur yo‘nalishdagi faoliyatini takomillashtirish masalalari tadqiq etilgan. Tungi vaqtda tinchlik va aholi osoyishtaligini buzish, ovoz balandligining belgilangan sanitariya normalaridan ortib ketishi bilan bog‘liq huquqiy ta’sir choralari tahlil qilingan. Shuningdek, huquqbuzarliklarning oldini olish maqsadida jamoatchilik nazoratini kuchaytirish, ma’muriy javobgarlik choralarini takomillashtirish hamda sohaga raqamli monitoring elementlarini joriy etish bo‘yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: maishiy shovqin, tinchlikni buzish, sanitariya normalari, huquqbuzarlik, profilaktika inspektori, ma’muriy javobgarlik, tungi vaqt, jamoat osoyishtaligi, mahalla, huquqiy ta’sir choralari.

Hozirgi kunda aholi punktlarida, ayniqsa ko‘p qavatli uylar joylashgan mahallalar va turar-joy massivlarida fuqarolarning tinchligini hamda normal dam olish sharoitlarini ta’minlash jamoat xavfsizligining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Shaharsozlikning jadal rivojlanishi, maishiy texnika vositalarining ko‘payishi hamda tungi ko‘ngilochar muassasalar faoliyatining kenyishi ko‘pincha maishiy shovqin muammosini keltirib chiqarmoqda. Tungi vaqtda tinchlikni buzish, baland ovozda musiqa tinglash, qurilish-ta’mirlash ishlarini olib borish yoki boshqa maishiy shovqin keltirib chiqaruvchi harakatlar fuqarolarning asab tizimiga salbiy ta’sir ko‘rsatib, jamoat tartibining buzilishiga va qo‘shnilar o‘rtasidagi nizolarga sabab bo‘lmoqda [1].

O‘zbekiston Respublikasining Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksida (MJTK) jamoat tartibini va fuqarolarning osoyishtaligini saqlashga qarshi qaratilgan huquqbuzarliklar uchun tegishli javobgarlik normalari belgilangan. Xususan, tungi vaqtda (soat 23:00 dan to 06:00 gacha) fuqarolarning tinchligi va normal dam

olishini buzish, ya’ni baland ovozda qo‘shiq aytish, musiqa chalish, tovush kuchaytirgichlardan foydalanish, turar-joy binolari va ularning atrofida maishiy shovqin chiqaruvchi harakatlarni sodir etish ma’muriy huquqbuzarlik sifatida tasniflanadi [2].

Maishiy shovqinga qarshi kurash talablarini buzish huquqiy huquqbuzarligining o‘ziga xos xususiyatlari quyidagilardan iborat:

Latentlikka moyillik: Ko‘pgina fuqarolar qo‘shnilar bilan munosabatni buzmaslik yoki mojaroni chuqurlashtirmaslik maqsadida kichik maishiy shovqinlar yuzasidan huquqni muhofaza qiluvchi organlarga darhol murojaat qilmaydi, bu esa huquqbuzarlikning yashirin qolishiga olib keladi;

Maishiy nizolarning kelib chiqish manbai ekanligi: Shovqin sodir etilishi ko‘pincha o‘zaro janjallar, mushtlashuvlar va og‘ir turdagi oilaviy-maishiy jinoyatlarning kelib chiqishiga zamin yaratadi [3];

Subektiv va obektiv omillarning uyg‘unligi: Huquqbuzarlik ko‘pincha fuqarolarning huquqiy madaniyati pastligi, mahallada yashovchi boshqa shaxslarning manfaatlariga bepisand qarashi hamda oilaviy yoki ko‘ngilochar tadbirlarning meyordan ortib ketishi oqibatida sodir etiladi.

Maishiy shovqinga qarshi kurash talablarini buzish huquqbuzarliklarining oldini olish va ularga o‘z vaqtida chek qo‘yishda profilaktika inspektorlarining o‘rni katta. Amaliyot shuni ko‘rsatadiki, ko‘pincha tungi paytda sodir etiladigan maishiy shovqinlar bo‘yicha fuqarolardan kelib tushadigan shikoyatlar hududiy profilaktika inspektori yoki «102» qisqa raqami orqali nazoratga olinadi [1].

Ushbu yo‘nalishdagi profilaktik va huquqiy ta’sir ko‘rsatish choralarining asosiy mexanizmlari quyidagilardan iborat:

1. Manzilli profilaktika va huquqiy tushuntirish ishlari. Profilaktika inspektori ko‘p qavatli uylarda yashovchi fuqarolar, ijarada turuvchi shaxslar hamda ko‘ngilochar obyektlar (kafe, restoran, tungi klublar) rahbarlari bilan muntazam profilaktik suhbatlar o‘tkazadi. Tungi soat 23:00 dan keyin shovqin ko‘tarmaslik, sanitariya normalariga rioya qilish qoidalari yozma ravishda eslatiladi [2].

2. Ma’muriy bayonnoma rasmiylashtirish va jazo muqarrarligini ta’minlash. Agar ogohlantirishlarga qaramasdan fuqarolar tomonidan maishiy shovqin sodir etilishi davom etsa, Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksning tegishli moddalariga asosan ma’muriy bayonnoma rasmiylashtirilib, sudga yuboriladi. Qonunbuzarlarga nisbatan jarima solish yoki boshqa ta’sir choralari qo‘llanilishi ta’minlanadi [3].

3. «Mahalla yettiligi» va jamoatchilik nazoratini kuchaytirish. Mahalladagi oilalar va fuqarolarning yashash sharoitini nazorat qilishda mahalla raisi, xotin-qizlar faoli va jamoatchilik tuzilmalari bilan hamkorlik qilinadi. Ayniqsa, muntazam ravishda shovqin ko‘taruvchi, tunda tinchlikni buzuvchi notinch xonadonlar alohida hisobga olinib, ular bilan manzilli ishlaniladi [4].

Maishiy shovqinga qarshi kurashish faoliyatini yanada takomillashtirish maqsadida quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ilgari suriladi:

Birinchidan, maxsus shovqin o‘lchash vositalarini joriy etish. Profilaktika inspektorlarining xizmat planshetlari yoki maxsus jihozlariga tungi vaqtda detsibel miqdorini o‘lchaydigan mobil shumomer datchiklarini ulash, bu orqali huquqbuzarlikni dalillar bilan to‘liq asoslash imkoniyatini yaratish [5];

Ikkinchidan, raqamli murojaat platformasini takomillashtirish. Fuqarolar o‘z hududidagi maishiy shovqinlar haqida tezkor xabar berishlari uchun «Smart mahalla» tizimi orqali foto-video dalillar bilan onlayn shikoyat qilish modulini kengaytirish;

Uchinchidan, jarima miqdorlarining ta’sirchanligini oshirish. Qayta-qayta maishiy shovqin qoidalarini buzgan shaxslarga nisbatan qo‘llaniladigan ma’muriy jarima sanksiyalarini yanada kuchaytirish.

Xulosa qilib aytganda, maishiy shovqinga qarshi kurash talablarini buzish huquqbuzarliklarining oldini olish — aholining tinchligini va normal dam olishini kafolatlovchi hamda mahallada sog‘lom ijtimoiy muhitni ta’minlovchi muhim omil hisoblanadi.

REFERENCES:

1.O‘zbekiston Respublikasining Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksi. – Toshkent: Adolat, 2023.

2. O‘zbekiston Respublikasining «Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida»gi 2014-yil 14-maydagi O‘RQ-371-son Qonuni // Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 15.05.2014-y.

3. Profilaktikaning huquqiy asoslari va amaliyoti: Darslik / Mualliflar jamoasi. – Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2022. – B. 180–195.

4. Mahallalarda jamoat tartibini saqlash va huquqbuzarliklarning oldini olish mexanizmlari: O‘quv qo‘llanma. – Toshkent: Akademnashr, 2023. – B. 110–125.

5. Maishiy huquqbuzarliklarga qarshi kurashishning kriminologik jihatlari: Monografiya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. – 140 b.